

AFECTAREA TINERILOR PRIN MANIFESTĂRILE FENOMENULUI SECULAR

De Vlad BONDRE*

Abstract. Today, more than ever, we live in a time of great transformation, ignoring the manifestation of the „image” of God in us. Of course, this state of secularization, starts to break constant communication with God, leading to a relativistic anthropocentrism. Life should be about the teaching of the Church. The secularization of moral norms, multiplying sins of any, they are obstacles in the development of today's young, meant to be „offspring of the heavenly vine” (*John, 15, 4-5*).

Keywords: Secularization, contemporary society, religious indifferentism, freedom of conscience, ruin of the soul, family distortion.

Pe parcursul vieții, suntem datori, printre altele, să evaluăm starea mistică a ființei noastre. În acest sens, vârsta tinereții, a formării caracterului, e una dintre etapele vieții în care creștinul trebuie să tindă spre măsura desăvârșirii lui Iisus Hristos Domnul. Din nefericire, societatea actuală operează cu modele de tineri mereu în căutarea a ceva nou, poate în căutarea sinelui, afectați însă grav de procesul secularizării, neglijând dimensiunea cerească a existenței.

E adevărat că, la fiecare început de epocă, umanitatea a trecut prin crize, înadins lăsate de Dumnezeu, pentru a-L regăsi, dar în societatea actuală post-creștină, e funcțională mai mult ca oricând tema *nimicului sacru*¹. Dacă pentru *homo contemplativus-theoreticus*, lumea era încă un cosmos, un complex ordonat, pentru *homo faber-practicus*, aceeași lume devine o realitate enigmatică, inexplicabilă ontologic². Iar mulți dintre tineri sunt robii ei, datorită intrării nimicului în Dumnezeu și a lui Dumnezeu în nimic³.

1. *Secularizarea și societatea contemporană*

Apariția secularismului este asociată cu Renașterea, dar mai ales cu manifestarea gândirii tehnice, care s-a impus în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Lucrurile nu numai că au devenit interesante pentru om, ci a apărut și un interes fulminant pentru stăpânirea lor. Noua modalitate de

* Masterand, anul II, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord Baia-Mare, specializarea: *Teologie creștină și spiritualitate europeană*.

¹ L. Stanciu, *Societatea post-creștină: o provocare falsă sau fatală*, în „Credința străbună”, Anul XIV, nr. 6, 2004, p. 7.

² T. Tia, *Occidentalizarea planetei-Civilizația tehnologică în expansiune mondială*, în „Credința străbună”, Anul XV, nr. 8, 2003, p. 3.

³ L. Stanciu, *Ibidem*.

relaționare cu realul a avut drept consecință ceea ce Max Weber (1864-1920) numea tendința de „dezvrăjire a lumii”⁴. Iar Horia Patapievici afirmă că „libertatea conștiinței individului a fost cea care a început să secularizeze Europa sau cu alte cuvinte, a început să permită mai multe religii sau nici una într-un stat și să repudieze orice fel de presiune asupra individului care respingea axiomele acceptate și moștenite ale societății”⁵.

Ce este o societate secularizată? Este societatea în care „ignorând cerul, omul de astăzi regăsește pământul”. În societatea secularizată umanitatea este marcată de o descentrare spirituală⁶. Lumea secularizată îl deturneză pe om de la scopul său principal, mântuirea sufletului și întoarce privirea lui de la lumea valorilor spirituale către non-valoare⁷.

Efectul negativ al secularizării îl arată pe om „înhamat la jugul spațiului și al timpului”⁸, făcându-l să deplaseze centrul de greutate al vieții de la Dumnezeu la om, sau, altfel spus, de la teocentrism la antropocentrism⁹.

Secularizarea intersectează Biserica și lumea. Dacă în vechile paradigme culturale dimensiunea spirituală era primordială, iar lumea materială o copie infidelă a ierarhiei de entități perfecte, Cerul reprezentând adevărata patrie a omului¹⁰, în lumea secularizată, Cerul și pământul nu sunt altceva decât medii de inspirație pentru conștiința autonomă a omului.

Trebuie să mai observăm că separarea Bisericii de Stat a condus la perpetuarea fenomenului secular până la gradul la care statele au ajuns să nu se mai compare cu statele creștine de altădată, care creditau instanțele religioase. Rolul lor este acum legat de respectul libertății religios-individuale și sociale a insului. Sub acest aspect, Paul Valadier spune:

⁴ S. Nicoară, *Controverse, opinii și dezbateri despre profilul secularizării*, în „Journal for the study of religious & ideologies”, nr. 10, 2005, Cluj-Napoca, p. 77.

⁵ H. R. Patapievici, *Omul recent-O critica a modernității din perspectiva întrebării „Ce se pierde atunci când ceva se câștigă”*, Ed. Humanitas, București, 2001, p. 113.

⁶ O. Clement, *Despre secularizare*, traducere în română de Daniela Cojocariu, în „Revista Contacts”, Anul LI, nr. 187, Franța, 1999, p. 16.

⁷ Nu putem înțelege pe deplin conflictul care există între religie și modernitate fără să facem referire la conceptul sociologic de secularizare. Secularizarea poate fi definită ca fiind „procesul de schimbare a orientării cu privire la fundamentarea religioasă a gândirii și acțiunii, cu una centrată pe lume, ca singură realitate perceptibilă”, cf. D. McKim, *Westminster Dictionary of Theological Terms*, Ed. Westminster John Knox, Louisville, Kentucky, 1996, p. 253.

⁸ Sfântul Iustin Popovici, *Omul și Dumnezeu-Om-Abisurile și culmile filosofiei*, traducere în română de Pr. Prof. Ioan Ică și Diac. Ioan Ică jr., Ed. Sofia, București, 2010, p. 49.

⁹ D. Popescu, *Hristos, Biserică, Societate*, Ed. Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 142.

¹⁰ S. Nicoară, *O istorie a secularizării-De la Cetatea lui Dumnezeu la cetatea oamenilor*, Ed. Accent, Cluj-Napoca, 2005, p. 73.

„Teologia prescrie cum se câștigă cerul, iar astronomia explică mișcarea astrelor. Aceasta este schema perfectă a secularizării”¹¹.

Indiferentismul religios e efectul nedorit al libertății religioase, o formă a necredinței. Se ajunge astfel la considerentul că religia este învechită și inutilă, la ateism. Iar indiferentismul religios refuză să gândească la ideea de Dumnezeu¹². Chiar dacă un om, din punct de vedere teoretic, acceptă și mărturisește că Dumnezeu este bun, sfânt, iubitor, este posibil ca el să nu creadă realmente acest lucru, întrucât mărturisirea sa nu este rezultatul unei experiențe sacre, asemenea celei trăite în cadrul Sfintei Euharistii.

În ciuda celor arătate, dorința omului de a se înnobila existențial, de a deveni nemuritor este perpetuă. Dar asemănarea cu Creatorul, după căderea în păcat, presupune asumarea unei condiții esențiale: luarea crucii și urmarea lui Hristos (*Marcu, 8, 34*). Cu alte cuvinte, asemănarea cu Dumnezeu nu este altceva decât deschiderea propriei existențe către ceilalți. Împlinirea aceasta stă în aceea că, omul trebuie să caute sensul existenței, să poarte în sine întrebările ce-și găsesc răspunsul în eternul dumnezeirii și nicidecum în abstractul aspirației de cunoaștere personală.

Încadrat în dinamismul descoperirii lui Dumnezeu, actul și faptul religios se realizează doar printr-un urcuș duhovnicesc, printr-o transcendere până la lumina taborică: „Omul e mereu în mers – scria Nicolai Berdiaev – el e pe drum, dar e departe de a-și fi asimilat scopurile ultime ale înaintării sale”¹³.

Experiența religioasă deși scapă cuantificării, nu poate fi negată de nimeni, pentru că însuși omul care se consideră areligios se manifestă, fără să-și dea seama, într-un mod religios: „A trăi ca ființă umană – nota Mircea Eliade – este în sine un act religios”¹⁴. În cadrul unei societăți emancipate, schimbarea omului la față se realizează prin eliberarea de egoism și de mândrie, precum și prin primirea și oferirea către alții a darurilor dumnezeiești.

În trecut, conduita cotidiană era impregnată de religie, religiozitatea fiind asumată ca suflu vital, ca esență a existenței. În ultimele decenii înregistrăm însă o îndepărtare de religie și de credința teistă în favoarea unei spiritualități de tip panteist. Asistăm la apariția unor fenomene holistice de spiritualitate cu caracter intrinsec, ce țin mai degrabă

¹¹ D. Popescu, *Omul fără rădăcini*, Ed. Nemira, București, 2000, p. 51-52.

¹² V. Nemoianu, *Jocurile Divinității-Gândire, libertate și religie la sfârșit de mileniu*, Ed. Polirom, Iași, 2000, p. 189.

¹³ N. Berdiaev, *Adevăr și revelație-Prolegomene la critica revelației, traducere, note și postfață de Ilie Gyurcsik*, Ed. de Vest, Timișoara, 1993, p. 82-83.

¹⁴ M. Eliade, *Încercarea labirintului*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1990, p. 131.

de cultivarea unui stil de viață, decât de legile date de Dumnezeu¹⁵. Iar viața necreștină a celor mai mulți dintre creștini este un fapt ce nu poate fi eludat¹⁶. Altfel spus, omul stă să încline balanța spre viața biologică, spre viața jalonată de idei și aspirații materialiste, sfidând exigențele ce țin de natura lui interioară. Nu mai este interesat de aspectul spiritual, tot ceea ce contează fiind confortul fizic, biologic, fericirea ca stupefiant, iar relația cu religia e contractuală¹⁷. Ion Luca Caragiale sintetiza secularizarea astfel: „încă de mult, lumea noastră nu mai merge la biserică. Oamenii de sus, de mijloc și de jos au uitat de mult cărarea ce duce la locașul icoanelor. Boieri, ostași, meseriași, negustori, dascăli, slujbași, mari și mici s-au lepădat de datoriile către legea lor creștinească, toți sunt astăzi liberi-cugetători!”¹⁸.

2. *Drama tineretului secularizat*

În noul context social, tinerii au de suferit mult. Ei sunt comozi și se lase pradă platitudinii și indiferenței religioase prezentată de fenomenul secular¹⁹. Deși preocupați de căutarea de sine, tinerii sunt victimele manifestărilor fenomenului secular, precum: necredința, relativismul religios, indiferența față de familie.

Manifestările fenomenului secular asupra tinerilor, determină ceea ce etica numește „caracter rău”. Astfel, tânărul devine rob al susceptibilității, pentru că este rănit de procedeele altora, ia totul în rău, nu suportă să fie corijat sau contrazis, de aici rezultă o viață plină de tristețe, oftări, antipatie. Tânărul admiră critica, se plânge, preferă alt lucru decât pe cel pe care-l are. Mulțumindu-se cu practicile exterioare, nu are stăpânire de sine, rămânând ceea ce este prin temperament²⁰.

Trebuie să observăm care este gradul de pericol pe care societatea secularizată îl pune în fața ochilor sufletești a tânărului și cum aceasta, prin metode din ce în ce mai la îndemână determină ruina sufletească, a celor care trebuie să devină bază, stâlp, practicanții religioși ai societății de mâine. Trebuie să observăm că omul și tânărul se află între două lumi și două timpuri: timpul și lumea prezentă și timpul și lumea sacră. Acest

¹⁵ Idem, *Istoria credințelor și ideilor religioase-De la epoca de piatră la misterele lui Eleusis*, vol. I, Ed. Polirom, Iași, 2011, p.8.

¹⁶ P. Țuțea, *321 de vorbe memorabile*, Ed. Humanitas, București, 1993, p. 92.

¹⁷ E. Vasilescu, *Preocupări în teologia ortodoxă română în legătură cu religiile necreștine*, în „Ortodoxia”, Anul XXIII, nr. 1. 1971, p. 25.

¹⁸ I. L. Caragiale, *Noi și Biserica*, accesat în data de 10.11.2014, ora 11:42, la URL: <http://www.sfantuldaniilsihastrul.ro/articole/129-il-caragiale-noi-si-bisericaq.html>.

¹⁹ Pr. Bogdan Ivanov, *Tinerii și provocarea indiferentismului religios*, accesat în data de 10.11.2014, ora 09:51, la URL: http://www.monitorulcj.ro/cms/site/m_cj/news/96198-tinerii-si-provocarea-indiferentismului-religios.

²⁰ I. Dolean, D. Dorin Dolean, *Meseria de părinte*, Ed. Motiv, Cluj-Napoca, 2001, p. 55-62.

comportament face diferența dintre tânărul religios și cel nereligios. Mircea Eliade observa pe bună dreptate că tânărul crescut în credința străbună refuză să trăiască „prezentul istoric”, străduindu-se să atingă timpul sacru sau mai bine zis, „veșnicia”, și că pentru tânărul religios care trăiește viața în balanță, biserica înseamnă ruptura de nivel între el și spațiul profan²¹.

Pentru tânărul nereligios, atras de mirajul banilor sau de bunurile materiale, timpul sacru e ignorat. Aceasta însă nu înseamnă că, la un moment dat, el va observa o anumită discontinuitate și eterogenitate a timpului, fapt ce îl va determina să-și reconsidere atitudinea.

Dacă pentru unii, secularizarea este doar un proces de laicizare, pentru tineri secularizarea înseamnă un mod real de alterare a sufletului, un proces prin care ideea de Dumnezeu e înlocuită cu ideea de „om-idol”.

O expresie a secularizării este și atitudinea pe care o adoptă tinerii față de căsătorie și familie. Criza morală prin care trece familia de astăzi, e evidentă: numărul tot mai crescând al divorțurilor, creșterea masivă a avorturilor, diminuarea accentuată a funcției familiei, răcirea relațiilor dintre membri familiei²². Problemele din cadrul familiei creștine, încep de la o proastă educație, lipsă de curaj în a întemeia o familie, desfrâu și avort, aspecte pe care societatea secularizată le acceptă.

Taina Cununii relevă altceva: faptul că sacramentul nunții împărtășește celor doi soți harul dumnezeiesc, care transformă dragostea naturală în dragoste spirituală, în iubire desăvârșită. Prin urmare, separarea căsătoriei civile de cea religioasă, face ca elementul contractual să eludeze atât cununia civilă și cât și cea religioasă, pe motiv că nu documentele oficiale sau cele religioase relevă adevărta iubire într un bărbat și o femeie.

Este adevărat că nu un document – fie civil, fie bisericesc – unește pe doi oameni, care se iubesc. Dar Taina Cununii, potrivit unei convingeri milenare, împărtășește celor doi – bărbatului și femeii – harul dumnezeiesc, care transformă dragostea firească în dragoste suprafirească, spirituală, desăvârșită²³.

Așadar, tinerii dispun de o libertate nelimitată, întocmai ca și Creatorul lor. Ei au posibilitate de a spune da sau nu în fața răului. Acolo se vedește măreția lor: în opțiunea pentru virtute. Astfel, ei pot deveni oameni mari, autentici, cu adevărat liberi²⁴.

²¹ M. Eliade, *Sacru și profanul*, Ed. Humanitas, București, 2005, p. 41-43.

²² B. Vasile, *Omenirea secularizată pe panta suicidară*, Ed. Universității de Nord, Baia Mare, 2008, p. 51.

²³ L. Dumitru, *Hristos și tinerii*, Ed. Bunavestire, Galați, 2003, p. 35.

²⁴ M. Aghioritul, *Tinerii zilelor noastre*, în „Ortografitti”, Anul II, nr. 7, Argeș, 2009, p. 8.